

**Aktualizacja Programu usuwania wyrobów
zawierających azbest na terenie powiatu
kieleckiego na lata 2015 – 2022,
w perspektywie do roku 2032.**

Kielce, sierpień 2015 roku.

Spis treści

<i>Wprowadzenie</i>	str. 3
1. Informacje ogólne	str. 3
1.1. Zastosowanie azbestu	str. 3
1.2. Działanie chorobotwórcze	str. 4
1.3. Unieszkodliwianie wyrobów zawierających azbest	str. 5
2. Stan prawny i obowiązki z nich wynikające dla podmiotów posiadających nieruchomości, obiekty lub inne miejsca zawierające azbest	str. 6
2.1. Akty prawne	str. 6
2.2. Obowiązki podmiotów	str. 7
3. Aktualizacja danych dotyczących usuwania azbestu na terenie poszczególnych gmin powiatu kieleckiego	str. 10
3.1. Inwentaryzacja ilości wyrobów zawierających azbest w gminach	str. 10
3.2. Inwentaryzacja ilości wyrobów zawierających azbest w jednostkach Powiatu Kieleckiego	str. 16
3.3. Gminne programy usuwania wyrobów zawierających azbest	str. 17
3.4. Finansowe wsparcie działań związanych z usuwaniem azbestu	str. 18
4. Zadania dla samorządu powiatowego wynikające z „Programu Oczyszczania Kraju z Azbestu na lata 2009 – 2032”	str. 21
<i>Podsumowanie</i>	str. 24

Wprowadzenie

Niniejszy dokument, stanowi aktualizację Programu usuwania materiałów zawierających azbest na terenie powiatu kieleckiego w perspektywie do roku 2032, stanowiącego integralną część Planu gospodarki odpadami dla powiatu kieleckiego – aktualizacja na lata 2007–2011 z uwzględnieniem perspektywy na lata 2012 – 2018. Program usuwania materiałów zawierających azbest na terenie powiatu kieleckiego (zwany dalej Programem), przyjęty został do realizacji uchwałą Nr IX/69/07 Rady Powiatu w Kielcach z dnia 25 października 2007 roku.

Obowiązek aktualizacji w latach 2009-2032 Programów usuwania azbestu wszystkich szczebli (wojewódzkich, powiatowych, gminnych), wynika z zapisów Programu Oczyszczania Kraju z Azbestu na lata 2009-2032, przyjętego uchwałą Rady Ministrów Nr 122/09 z dnia 14 lipca 2009 roku, zmienioną uchwałą Rady Ministrów Nr 39/2010 z dnia 15 marca 2010 roku. Należy jednak zauważyć, że żaden akt prawny, w tym Program Oczyszczania Kraju z Azbestu, nie określa z jaką częstotliwością należy aktualizować programy usuwania azbestu. Terminu aktualizacji nie określał także Program powiatowy.

Aktualizacja Programu pozwoli na weryfikację dotychczas obowiązującego dokumentu w świetle zmian jakie zaszły w przepisach prawa regulujących kwestie azbestu oraz w świetle zadań określonych dla szczebla powiatowego w Programie Oczyszczania Kraju z Azbestu na lata 2009-2032. Przedstawia także sytuację w zakresie oczyszczania z azbestu nieruchomości położonych na terenie gmin oraz jednostek powiatowych.

1. Informacje ogólne.

1.1. Zastosowanie azbestu.

Azbest był szeroko stosowany w kilku dziedzinach gospodarki, przede wszystkim w budownictwie, ale także w energetyce, transporcie i przemyśle chemicznym. Najważniejszymi zastosowaniami azbestu są:

- wyroby azbestowo-cementowe produkowane z azbestu chryzotylowego i azbestów amfibolowych, takie jak: pokrycia dachowe, rury ciśnieniowe, płyty okładzinowe i elewacyjne zawierające od 10-35% azbestu,
- wyroby izolacyjne stosowane do izolacji kotłów parowych, wymienników ciepła, zbiorników, przewodów rurowych oraz ubrań i tkanin ognioodpornych. Zawierają one w zależności od przeznaczenia od 75 do 100% azbestu, głównie chryzotyłu,

- wyroby uszczelniające: tektury, płyty azbestowo-kauczukowe, szczeliwa plecione,
- wyroby cierne takie jak: okładziny cierne i taśmy hamulcowe stosowane do różnego typu hamulców,
- wyroby tekstylne: sznury i maty,
- wyroby hydroizolacyjne: lepiki asfaltowe, kity uszczelniające, asfalty drogowe uszlachetnione, zaprawy gruntujące, papa dachowa, płytki podłogowe, zawierające od 20 do 40% azbestu.

Największa ilość azbestu została wykorzystana w budownictwie, głównie do produkcji wyrobów azbestowo-cementowych stanowiących pokrycia dachowe, jako płyty faliste, płytki karo, elewacje budynków jako osłony elewacyjne, płyty elewacyjne, rury ciśnieniowe i bezciśnieniowe: rury wodociągowe, kanalizacyjne i kanały zsykowe do odpadów komunalnych.

Szacuje się (w skali kraju), że ok. 96% ogólnej ilości wyrobów zawierających azbest stanowią płyty azbestowo-cementowe (faliste i płaskie).

Produkcja płyt azbestowo-cementowych w Polsce rozpoczęła się w 1907 r. w Krakowie, następnie w Lublinie (ok. 1910 r.) i w Ogrodzieńcu k/Zawiercia (ok. 1920 r.). Jednak stosowanie azbestu na szeroką skalę na terenie Polski w budownictwie nastąpiło w latach 60-tych, po uruchomieniu następnych 4 dużych zakładów wyrobów azbestowo-cementowych. Głównym surowcem stosowanym do produkcji był azbest chryzotylowy, ale do połowy lat osiemdziesiątych do produkcji rur ciśnieniowych stosowany był także krokydolit oraz niewielkie ilości amozytu.

1.2. Działanie chorobotwórcze.

Chorobotwórcze działanie azbestu jest wynikiem wdychania włókien zawieszonych w powietrzu, natomiast ryzyko wynikające dla zdrowia z wchłaniania pyłu drogą pokarmową jest znikome. Biologiczna agresywność pyłu azbestowego związana jest ze stopniem penetracji i ilością włókien w dolnej części układu oddechowego. Szczególne znaczenie ma średnica poszczególnych włókien. Włókna cienkie, o średnicy poniżej 3 μm przenoszone są łatwiej i odkładają się w końcowych odcinkach dróg oddechowych. Natomiast włókna grube, o średnicy powyżej 5 μm zatrzymują się w górnej części układu oddechowego.

Największe zagrożenie dla organizmu ludzkiego stanowią włókna respirabilne tj. takie, które z powietrzem dostają się do pęcherzyków płucnych. Ich średnica jest mniejsza niż 3 μm .

W narażeniu na pył azbestu wyróżnia się ekspozycję zawodową, parazawodową i środowiskową. Różnią się one w sposób istotny wielkością stężeń włókien, ich rozmiarami, długością trwania narażenia, a co za tym idzie skutkami dla zdrowia i wielkością ryzyka wystąpienia określonych nowotworów złośliwych.

Narażenie zawodowe na pył azbestu może być przyczyną następujących chorób: pylicy azbestowej (azbestozy), łagodnych zmian opłucnowych, raka płuca i międzybłoniaków.

W ekspozycji parazawodowej i środowiskowej na pył azbestu praktycznie głównym skutkiem, który należy brać pod uwagę jest międzybłoniak opłucnej. W zależności od poziomu ekspozycji może być również obserwowany wzrost ryzyka raka płuca.

Doniesienia kliniczne i epidemiologiczne sugerują, że z azbestem może być również związane występowanie innych nowotworów: krtani, żołądka i jelit, trzustki, jajnika oraz chłoniaków. Jednak zwiększenie ryzyka w tych grupach nowotworów nie jest wystarczająco pewne, ze względu na rozbieżność wyników w różnych badaniach można je określać jedynie, jako prawdopodobne.

W środowisku komunalnym głównie występującym włóknem azbestowym jest chryzotyl. Długość tych włókien nie przekracza 5 μm . Stężenia włókien wykazują dużą zmienność w powietrzu atmosferycznym od 0 do 3,3 wł./l , przy czym średnie stężenie pyłu azbestu różni się o trzy rzędy wielkości między miastami i terenami wiejskimi. W wodzie pitnej stężenie włókien waha się od wartości nieoznaczalnych do 200 wł./l .

1.3. Unieszkodliwianie wyrobów zawierających azbest.

Zgodnie z ustawą z 14 grudnia 2012 roku o odpadach (Dz. U. z 2013 roku, poz. 21 ze zm.), odpady niebezpieczne powinny być unieszkodliwiane w miejscu ich powstawania. W przypadku odpadów zawierających azbest ten wymóg nie jest możliwy do spełnienia.

Obecnie na terenie województwa świętokrzyskiego funkcjonuje 1 składowisko odpadów wyrobów zawierających azbest w powiecie buskim, gm. Tuczepy, msc. Dobrów (informacje dot. składowisk odpadów niebezpiecznych na terenie kraju, zamieszczone są na stronie Ministerstwa Gospodarki pod adresem <http://www.bazaazbestowa.gov.pl>). Całkowita pojemność składowiska w msc. Dobrów wynosi 468 972 m^3 a wolna pojemność 414 062 m^3 (dane z ww. strony internetowej).

Odpady azbestowe, podobnie jak sam azbest stanowią materiał niepalny, odporny na działanie wysokich temperatur i środków chemicznych, dlatego też ich przetwarzanie chemiczne lub fizyczno-chemiczne w praktyce było do tej pory trudne do zrealizowania, choć czynione były i są w tym kierunku różne próby.

W praktyce jedynym sposobem unieszkodliwiania odpadów azbestowych było i jest ich składowanie (wyroby i odpady zawierające azbest nie mogą być kierowane do powtórnego wykorzystania), które powinno być prowadzone w taki sposób, aby nie dopuścić do uwalniania włókien azbestu do powietrza atmosferycznego.

Usuwanie azbestu z terenu zagród, dróg i placów powinno być prowadzone sukcesywnie przez wyspecjalizowane ekipy, a zebrany materiał stanowiący najczęściej mieszaninę gruzu, ziemi i materiałów zawierających azbest, odpowiednio zabezpieczony, powinien być kierowany na składowiska.

Rzeczywista technologia umożliwia obecnie stosowanie innych niż składowanie i cementowanie metod przetwarzania, a nawet odzysku odpadów azbestowych. Najbardziej obiecujące są metody zapewniające destrukcję decydującą o szkodliwości azbestu struktury krystalicznej jego włókien pod wpływem temperatury lub innych czynników fizykochemicznych.

2. Stan prawny i obowiązki z nich wynikające dla podmiotów posiadających nieruchomości, obiekty lub inne miejsca zawierające azbest.

2.1. Akty prawne.

Poniżej wymieniono część aktów prawnych związanych z gospodarowaniem wyrobami zawierającymi azbest.

Ustawy:

1. Ustawa z dnia 7 lipca 1994 r. Prawo budowlane (Dz. U. z 2013 r., poz. 1409 ze zm.) ,
2. Ustawa z dnia 19 czerwca 1997 r. o zakazie stosowania wyrobów zawierających azbest (Dz. U. z 2004 r. Nr 3, poz. 20 ze zm.).
3. Ustawa z dnia 27 kwietnia 2001 r. Prawo ochrony środowiska (Dz. U. z 2013 r., Nr 1232 ze zm.).
4. Ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o zużytych sprzęcie elektrycznym i elektronicznym (Dz. U. z 2013 r., poz. 1155).
5. Ustawa z dnia 14 grudnia 2012 r. o odpadach (Dz. U. 2013 r., poz. 21 ze zm.).

Rozporządzenia Ministra Gospodarki:

1. Rozporządzenie Ministra Gospodarki, Pracy i Polityki Społecznej z dnia 2 kwietnia 2004 roku w sprawie sposobów i warunków bezpiecznego użytkowania i usuwania wyrobów zawierających azbest (Dz. U. Nr 71, poz. 649 ze zm.).
2. Rozporządzenie Ministra Gospodarki z dnia 13 grudnia 2010 r. w sprawie wymagań w zakresie wykorzystywania wyrobów zawierających azbest oraz wykorzystywania

i oczyszczania instalacji lub urządzeń, w których były lub są wykorzystywane wyroby zawierające azbest (Dz. U. z 2011 r., Nr 8, poz. 31).

Rozporządzenia Ministra Środowiska:

1. Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 23 lipca 2009 roku w sprawie sposobu przedkładania marszałkowi województwa informacji o występowaniu substancji stwarzających szczególne zagrożenie dla środowiska (Dz. U. Nr 124, poz. 1033 ze zm.).
2. Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 20 grudnia 2012 roku w sprawie sposobu prowadzenia przez marszałka województwa rejestru wyrobów zawierających azbest (Dz. U. z 2013 r., poz. 25).

Wymienione akty prawne to zaledwie kilka z kilkudziesięciu związanych z gospodarowaniem wyrobami zawierającymi azbest, wydanych przez Ministra Środowiska, Ministra Gospodarki, Ministra Transportu, Budownictwa i Gospodarki Morskiej, Ministra Zdrowia oraz Ministra Pracy i Polityki Społecznej.

2.2. Obowiązki podmiotów.

Rozporządzenie Ministra Gospodarki z dnia 13 grudnia 2010 roku w sprawie wymagań w zakresie wykorzystywania wyrobów zawierających azbest oraz wykorzystywania i oczyszczania instalacji lub urządzeń, w których były lub są wykorzystywane wyroby zawierające azbest (Dz. U. z 2011 r., Nr 8, poz. 31).

Rozporządzenie to nakłada szereg obowiązków na właścicieli, użytkowników wieczystych, zarządców nieruchomości, obiektu, urządzenia budowlanego, instalacji przemysłowej lub innego miejsca zawierającego azbest.

Jednym z nich jest sporządzanie inwentaryzacji i ujmowanie jej wyników w postaci „Informacji o wyrobach zawierających azbest” według wzoru, stanowiącego załącznik do tego rozporządzenia.

Informację o wyrobach zawierających azbest sporządza w dwóch egzemplarzach:

- jeden egzemplarz przedkłada się corocznie w terminie do dnia 31 stycznia marszałkowi województwa;
- drugi egzemplarz przechowuje przez okres jednego roku, do czasu sporządzenia następnej informacji.

Osoby fizyczne nie będące przedsiębiorcami przedkładają informację uproszczoną. Zgodnie z przepisami, osoby fizyczne posiadające wyroby zawierające azbest np. dach, elewację z eternitu, rury kominowo-azbestowe itp., powinny sporządzić informację zawierającą dane

o ilości azbestu i miejscu jego występowania. Informację sporządza się w dwóch egzemplarzach:

- jeden egzemplarz przedkłada się w formie pisemnej wójtowi/burmistrzowi/prezydentowi corocznie w terminie do 31 stycznia,
- drugi egzemplarz przechowuje się przez okres jednego roku, do czasu sporządzenia następnej informacji.

Rozporządzenie Ministra Gospodarki, Pracy i Polityki Społecznej z dnia 2 kwietnia 2004 roku w sprawie sposobów i warunków bezpiecznego użytkowania i usuwania wyrobów zawierających azbest (Dz. U. Nr 71, poz. 649 ze zm.).

Podmioty będące właścicielem, użytkownikiem wieczystym, zarządcą nieruchomości, obiektu, urządzenia budowlanego, instalacji przemysłowej lub innego miejsca zawierającego azbest, przeprowadzają kontrolę stanu tych wyrobów i sporządzają „Ocenę stanu i możliwości bezpiecznego użytkowania tych wyrobów”.

Termin sporządzenia kolejnej „Oceny...” wynika z warunków określonych w poprzedniej ocenie tzn.: po 5-ciu latach, jeżeli wyroby zawierające azbest są w dobrym stanie technicznym i nie są uszkodzone, bądź po 1 roku, jeżeli przy poprzedniej „Ocenie...” ujawnione zostały drobne (do 3% powierzchni wyrobów) uszkodzenia. Wyroby, które posiadały lub posiadają duże i widoczne uszkodzenia powinny zostać bezzwłocznie usunięte. „Ocenę...” sporządza się w dwóch egzemplarzach: jeden egzemplarz przechowywany jest przez podmiot, drugi przedkłada się organowi nadzoru budowlanego w terminie 30 dni od daty sporządzenia oceny.

Wykonawca prac polegających na zabezpieczeniu lub usunięciu wyrobów zawierających azbest z miejsca, obiektu, urządzenia budowlanego lub instalacji przemysłowej, a także z terenu prac, obowiązany jest do zgłoszenia zamiaru przeprowadzenia tych prac właściwemu organowi nadzoru budowlanego, okręgowemu inspektorowi pracy oraz państwowemu inspektorowi sanitarnemu, w terminie co najmniej 7 dni przed rozpoczęciem prac.

Niezależnie od powyższego właściciel lub zarządca powinien poinformować mieszkańców lub użytkowników budynku, budowli, instalacji lub urządzenia oraz terenu, o usuwaniu niebezpiecznych materiałów zawierających substancje stwarzające szczególne zagrożenie dla ludzi oraz sposobach zabezpieczenia przed tą szkodliwością. Na końcu właściciel lub zarządca powinien uzyskać od wykonawcy prac, pisemne oświadczenie o prawidłowości wykonania robót i oczyszczenia z azbestu, a następnie przechowywać je przez okres co

najmniej 5-lat, wraz z inną dokumentacją budynku, budowli, instalacji lub urządzenia oraz terenu.

Ustawa z dnia 14 grudnia 2012 roku o odpadach (Dz. U. z 2013 r., poz. 21 ze zm.).

Wytwórca odpadów, który prowadzi działalność polegającą na świadczeniu usług w zakresie budowy, rozbiórki, remontu obiektów, czyszczenia zbiorników lub urządzeń oraz sprzątnięcia, konserwacji i napraw, w świetle ustawy z dnia 14 grudnia 2012 r. o odpadach, nie jest już zobowiązany do uzyskania decyzji zatwierdzającej program gospodarki odpadami, a także program gospodarki odpadami niebezpiecznymi. Na mocy ustawy ww. decyzje, wydane na podstawie przepisów dotychczasowych wygasły, natomiast pozwolenia na wytwarzanie odpadów, wydane na podstawie przepisów dotychczasowych, zachowują ważność na okres, na jaki zostały wydane. Firmy świadczące usługi w zakresie usuwania azbestu zobowiązane są do przestrzegania przepisów ustawy o odpadach w zakresie postępowania z wytworzonymi odpadami. Ponadto, zgodnie z zapisami art. 66 oraz 75 ww. ustawy, firmy te mają obowiązek prowadzenia ewidencji odpadów, a także rocznego składania właściwemu marszałkowi sprawozdania o wytwarzanych odpadach i gospodarowaniu odpadami (do 15 marca za poprzedni rok kalendarzowy.) Ewidencję odpadów prowadzi się z zastosowaniem kart ewidencji odpadów i kart przekazania odpadów. Wykonawca prac polegających na zabezpieczeniu i usuwaniu wyrobów zawierających azbest, zobowiązany jest ponadto do przeszkolenia przez uprawnioną instytucję zatrudnianych pracowników, osób kierujących lub nadzorujących prace w zakresie bezpieczeństwa i higieny pracy przy zabezpieczeniu i usuwaniu tych wyrobów oraz przestrzegania procedur dotyczących bezpiecznego postępowania, posiadania niezbędnego wyposażenia technicznego i socjalnego oraz opracowania przed rozpoczęciem prac szczegółowego planu prac usuwania wyrobów zawierających azbest.

Wykonawca omówionych powyżej prac, zobowiązany jest także do zgłoszenia zamiaru przeprowadzenia tych prac właściwemu organowi: nadzoru budowlanego, okręgowemu inspektorowi pracy oraz właściwemu państwowemu inspektorowi sanitarnemu, w terminie co najmniej 7 dni przed rozpoczęciem prac.

Prace związane z usuwaniem wyrobów zawierających azbest powinny być prowadzone w sposób uniemożliwiający emisję azbestu do środowiska. Po wykonaniu prac, wykonawca ma obowiązek złożenia właścicielowi, użytkownikowi wieczystemu lub zarządcy, pisemnego

oświadczenia o prawidłowości wykonania prac oraz o oczyszczeniu terenu z pyłu azbestowego, z zachowaniem właściwych przepisów technicznych i sanitarnych. Oświadczenie to powinno być przechowywane przez okres co najmniej 5 lat.

Podczas transportu wyroby i odpady zawierające azbest powinny zostać odpowiednio oznakowane, a ich transport winien być dokonywany w sposób uniemożliwiający emisję azbestu do środowiska. Ładunek odpadów zawierających azbest powinien być tak umocowany, aby w trakcie transportu nie był narażony na wstrząsy, przewracanie lub wypadnięcie z pojazdu.

3. Aktualizacja danych dotyczących usuwania azbestu na terenie poszczególnych gmin powiatu kieleckiego.

Biorąc pod uwagę czas, jaki upłynął od momentu uchwalenia Programu usuwania azbestu dla Powiatu Kieleckiego (8 lat), aktualizacji wymagały jego zapisy w części odnoszącej się do charakterystyki poszczególnych gmin powiatu kieleckiego pod względem występowania wyrobów azbestowych oraz opisanie postępów, jakie wystąpiły w tym zakresie w skali powiatu. W tym celu, na płaszczyźnie współpracy z Gminami, Wydziałem Budownictwa oraz Powiatowym Inspektorem Nadzoru Budowlanego w Kielcach, zebrano zaktualizowane dane, które wraz z krótkimi komentarzami przedstawiono w wersji tabelarycznej w dalszej części niniejszego rozdziału.

3.1. Inwentaryzacja ilości wyrobów zawierających azbest na terenie powiatu kieleckiego.

Gminy powiatu kieleckiego sukcesywnie realizują zadanie określone w Programie Oczyszczania Kraju z Azbestu na lata 2009-2032, utrzymującym cele przyjętego przez Radę Ministrów z dnia 14 maja 2002 r. *Programu usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest stosowanych na terytorium Polski*, dotyczące inwentaryzacji wyrobów zawierających azbest.

Zapisy Programu Oczyszczania Kraju z Azbestu na lata 2009-2032 zakładają wzmocnienie monitoringu procesu usuwania wyrobów zawierających azbest przy udziale narzędzi informatycznych. Zgodnie z tym dokumentem inwentaryzacja powinna być prowadzona z wykorzystaniem Elektronicznego Systemu Informacji Przestrzennej, który w zakresie usuwania wyrobów azbestowych, stanowi wojewódzka baza danych o wyrobach i odpadach zawierających azbest WBDA.

Baza WBDA umieszczona jest w Internecie na stronie www.bazaazbestowa.gov.pl

Aktualnie w skład wojewódzkiej bazy wyrobów i odpadów zawierających azbest wchodzi:

- zbiór danych „Wyrób”, wykorzystywany do gromadzenia i agregacji danych o wyrobach zawierających azbest, dostępny wyłącznie dla przedstawicieli urzędów gmin, wojewódzkich i centralnych – posiadaczy loginu (kodu cyfrowego) i hasła nadanego przez administratora bazy WBDA. Zbiór zawiera informacje służące monitoringowi realizacji *Programu*, który pozwala na ocenę zaawansowania prac w zakresie oczyszczania kraju z wyrobów zawierających azbest,
- zbiory danych ogólnodostępne m.in.: „Firma”, „Składowiska”, „Akty prawne”, „Aktualności”, zawierające informacje przydatne właścicielom (użytkownikom) wyrobów zawierających azbest i podmiotom gospodarczym zajmującym się usuwaniem lub zabezpieczaniem tych wyrobów.

Z informacji nadesłanej przez Gminy powiatu kieleckiego wynika, że wszystkie Gminy posiadają login do wojewódzkiej bazy danych o wyrobach i odpadach zawierających azbest, dzięki czemu mogą one gromadzić i przetwarzać dane pochodzące z przeprowadzonych inwentaryzacji.

Tabela 1. Dostęp do wojewódzkiej bazy danych o wyrobach i odpadach zawierających azbest:

Nazwa gminy	Dostęp do bazy wojewódzkiej (login i hasło)
Bodzentyn	tak
Chęciny	tak
Chmielnik	tak
Daleszyce	tak
Bieliny	tak
Górno	tak
Łagów	tak
Łopuszno	tak
Masłów	tak
Miedziana Góra	tak
Mniów	tak
Morawica	tak
Nowa Słupia	tak
Piekoszów	tak
Pierzchnica	tak
Raków	tak
Sitkówka-Nowiny	tak
Strawczyn	tak
Zagnańsk	tak

Zgodnie z założeniami Ministerstwa Gospodarki, na zlecenie którego baza jest prowadzona, Powiat ma jedynie dostęp do informacji zawartych w systemie, bez możliwości wprowadzania jakichkolwiek danych czy dokonywania zmian.

Dane umieszczane w bazie powinny wynikać z przeprowadzonej inwentaryzacji wyrobów azbestowych występujących na terenie poszczególnych gmin i być sukcesywnie przez Gminy aktualizowane. Inwentaryzacja tworzona jest w oparciu o dane pozyskane od mieszkańców, sołtysów czy firm zajmujących się świadczeniem usług w zakresie demontażu azbestu. Jej przeprowadzenie zlecane jest także firmom zewnętrznym. Głównym zadaniem inwentaryzacji jest określenie ilości wyrobów azbestowych pozostałych do usunięcia do 2032 r.

Tabela 2. Przebieg inwentaryzacji wyrobów zawierających azbest w poszczególnych gminach powiatu kieleckiego wg danych pozyskanych z Gmin.

Nazwa gminy	Potwierdzenie przeprowadzenia inwentaryzacji	Rok przeprowadzenia inwentaryzacji	Jednostka/podmiot przeprowadzający inwentaryzację
Bodzentyn	tak	2008	firma zewnętrzna
Chęciny	tak	2007 2015 aktualizacja	dane uzyskane od sołtysów firma zewnętrzna
Chmielnik	tak	2014	firma zewnętrzna
Daleszyce	tak	2009	firma zewnętrzna przy współpracy sołtysów i pracowników Gminy
Bieliny	tak	2013	firma zewnętrzna
Górno	tak	2003	stażyści w oparciu o dane przekazane przez mieszkańców
Łągów	tak	2014	firma zewnętrzna
Łopuszno	tak	2012	firma zewnętrzna
Maslów	tak	2013	firma zewnętrzna
Miedziana Góra	tak	2014	firma zewnętrzna
Mniów	tak	2005 – 2006 aktualizacja - sierpień 2015	pracownicy Gminy przy współpracy sołtysów firma zewnętrzna
Morawica	tak	2006	dane uzyskane od sołtysów
Nowa Słupia	tak	2007	dane uzyskane od sołtysów
Piekoszów	tak	2013	firma zewnętrzna
Pierzchnica	tak	2007	dane uzyskane od sołtysów
Raków	tak	2012	firma zewnętrzna
Sitkówka-Nowiny	tak	2005	dane uzyskane od mieszkańców
Strawczyn	tak	2007	dane uzyskane od

			sołtysów
Zagnańsk	tak	2007	pracownicy Gminy przy współpracy sołtysów

Jak wynika z danych zawartych w tabeli nr 2, wszystkie gminy powiatu kieleckiego przeprowadziły inwentaryzację wyrobów zawierających azbest. Dwie z nich (Mniów i Chęciny) zleciły jej aktualizację w roku bieżącym. Część gmin przeprowadziło inwentaryzację w latach 2005 – 2008, w oparciu o informacje pozyskane od sołtysów oraz mieszkańców gmin, tym samym należy przypuszczać, że dane nie są w pełni wiarygodne/aktualne.

Tabela 3. Zestawienie tabelaryczne ilości wyrobów zawierających azbest w gminach powiatu kieleckiego w oparciu o dane umieszczone na stronie internetowej Ministerstwa Gospodarki - „baza azbestowa” oraz przekazane przez gminy – stan na 31 grudzień 2014 roku.

Nazwa gminy	wg danych Ministerstwa Gospodarki - baza azbestowa [kg]	wg danych uzyskanych od gmin	
		[m ²]	[kg]
Bodzentyń	brak danych	450 240	-
Chęciny	1 652 145	731 702	-
Chmielnik	5 522 880	501 810	-
Daleszyce	140 800	302 322	-
Bieliny	7 561 726	685 414	-
Górno	292 899	429 832	-
Łągów	2 710 747	247 261,50	-
Łopuszno	6 612 370	582 553,73	6 408 091
Masłów	2 776 963	250 313,18	2 753 445
Miedziana Góra	2 611 951	-	2 685 020 w tym 506 800 kg rur azbestowo-cementowych
Mniów	4 455 025	-	4 056 377
Morawica	8 601	344 786,65	-
Nowa Słupia	brak danych	-	3 513 317,50
Piekoszów	8 166 352	399 568	4 395 248
Pierzchnica	2 064 411	235 805,16	-
Raków	4 209 840	382 712,73	-
Sitkówka-Nowiny	140 833	-	1 838 385
Strawczyn	4 664 231	-	3 877 192
Zagnańsk	1 997 061	185 103,64	-

Z powyższej tabeli wynika (wg bazy azbestowej), że największa ilość wyrobów azbestowych pozostałych do usunięcia, znajduje się w Gminie Piekoszów, Bieliny i Łopuszno. Wszystkie

wymienione gminy, przy wsparciu funduszy zewnętrznych, sukcesywnie usuwają azbest z terenu swoich gmin (szczegóły w tabeli nr 7).

Wątpliwość wzbudzają wielkości wskazane przez Gminy:

- Piekoszów: duże rozbieżności co do danych w bazie azbestowej, a przekazanych do Starostwa,
- Sitkówka-Nowiny: najprawdopodobniej omyłkowo w bazie azbestowej ilość określono w Mg, a nie w kg, lub są to dane nieaktualizowane, oparte na inwentaryzacji z 2005 roku.

Dokonano także analizy danych dotyczących ilości składanych zgłoszeń do Wydziału Budownictwa Starostwa Powiatowego w Kielcach, robót budowlanych związanych z usuwaniem wyrobów zawierających azbest (pokryć dachowych z eternitem) w roku 2013, 2014 i 2015 (stan na koniec czerwca), co obrazuje tabela poniżej.

Należy zwrócić uwagę na znaczne dysproporcje w ilości zgłoszeń od mieszkańców z poszczególnych gmin. Nie świadczą one o nie podejmowaniu prac związanych z wymianą pokrycia dachowego, a raczej o niewiedzy mieszkańców – obowiązkach prawnych jakie na nich spoczywają. Jako przykład można wskazać Gminę Sitkówka-Nowiny czy Daleszyce, które w latach 2013-2014 zdeponowały na składowisku odpadów odpowiednio 352 Mg i 105 Mg oraz 105 Mg i 140 Mg odpadów zawierających azbest (tabela nr 7), a zgłoszeń do Wydziału Budownictwa wpłynęło: 1 i 0 oraz 3 i 4.

Tabela nr 4. Dane z Wydziału Budownictwa o ilości zgłoszeń prac budowlanych związanych z usuwaniem azbestu – pokryć dachowych z eternitu.

Nazwa gminy	2013 rok	2014 rok	2015 rok stan na 30.06.
Bodzentyn	7	2	2
Chęciny	7	4	5
Chmielnik	7	4	4
Daleszyce	3	4	2
Bieliny	15	17	4
Górno	58	13	24
Łagów	2	2	-
Łopuszno	1	2	7
Masłów	44	28	12
Miedziana Góra	9	6	3
Mniów	12	14	6
Morawica	3	3	5
Nowa Słupia	15	19	22

Piekoszów	6	11	4
Pierzchnica	15	18	18
Raków	6	2	2
Sitkówka-Nowiny	1	-	3
Strawczyn	1	2	2
Zagnańsk	16	12	3

Jak już wcześniej opisano, zgodnie z rozporządzeniem Ministra Gospodarki, Pracy i Polityki Społecznej z dnia 2 kwietnia 2004 roku w sprawie sposobów i warunków bezpiecznego użytkowania i usuwania wyrobów zawierających azbest (Dz. U. Nr 71, poz. 649 ze zm.), podmioty będące właścicielem, użytkownikiem wieczystym, zarządcą nieruchomości, obiektu, urządzenia budowlanego, instalacji przemysłowej lub innego miejsca zawierającego azbest, przeprowadzają kontrolę stanu tych wyrobów i sporządzają „Ocenę stanu i możliwości bezpiecznego użytkowania tych wyrobów”. Jeden egzemplarz przechowywany jest przez podmiot, drugi przedkłada się organowi nadzoru budowlanego w terminie 30 dni od daty sporządzenia oceny.

Zwrócono się do Powiatowego Inspektoratu Nadzoru Budowlanego w Kielcach o przekazanie informacji dot. ilości złożonych „Ocen...” w roku 2013, 2014 i 2015 (stan na koniec czerwca) z poszczególnych gmin oraz ilości (Mg) wyrobów zawierających azbest z nich wynikających. Dane obrazuje tabela poniżej.

Tabela nr 5. Ilość złożonych „Ocen...” wg informacji PINB w Kielcach.

Nazwa gminy	2013 rok		2014 rok		2015 rok stan na 30.06.	
	ilość ocen (sztuki)	ilość wskazanego azbestu (Mg)	ilość ocen (sztuki)	ilość wskazanego azbestu (Mg)	ilość ocen (sztuki)	ilość wskazanego azbestu (Mg)
Bodzentyn						
Chęciny	1	1,76	1	1,76	3	13,85
Chmielnik	1	0,96	2	7,07	2	7,07
Daleszyce						
Bieliny						
Górno						
Łagów						
Łopuszno						
Maslów						
Miedziana Góra						
Mniów						
Morawica					1	1,74
Nowa Słupia	1	2,96				
Piekoszów	1	5,0	1	5,0	2	11,12
Pierzchnica						

Raków						
Sitkówka- Nowiny						
Strawczyn						
Zagnańsk						

Analizując dane zawarte w powyższej tabeli należy stwierdzić wprost, że podmioty będące właścicielem, użytkownikiem wieczystym, zarządcą nieruchomości, obiektu, urządzenia budowlanego, instalacji przemysłowej lub innego miejsca zawierającego azbest, nie wywiązują się z obowiązku zgłaszania organowi nadzoru budowlanego informacji o tych materiałach.

3.2. Inwentaryzacja ilości wyrobów zawierających azbest w jednostkach Powiatu Kieleckiego

Wyroby zawierające azbest występują w pięciu jednostkach powiatu kieleckiego w formie pokrycia dachowego. Są to:

1. Dom Pomocy Społecznej w Łagiewnikach - przewidział wymianę pokrycia dachowego do końca 2016 roku,
2. Powiatowy Zarząd Dróg w Kielcach - planuje usunąć w latach 2016–2017 pokrycie dachowe z wiaty w Obwodzie Drogowym w Łagowie,
3. Zespół Szkół Ponadgimnazjalnych Nr 1 w Bodzentynie - w II kwartale 2016 roku planuje zabezpieczyć pokrycia dachowe zawierające azbest, a docelowo je usunąć do 2020 roku,
4. Zespół Szkół Nr 3 w Chmielniku - zamierza usunąć pokrycie dachowe na wiacie magazynowej w latach 2016-2020 ,
5. Młodzieżowy Ośrodek Wychowawczy w Podzamczu - do końca 2017 roku planuje usunąć pokrycia dachowe wykonane z płyt falistych azbestowo-cementowych, na wiatkach gospodarczych Nr 1 i 2.

Z danych udostępnionych przez ww. jednostki wynika, że w Młodzieżowym Ośrodku Wychowawczym w Podzamczu na obu wiatkach znajduje się 756 m² płyt azbestowych, w Zespole Szkół Ponadgimnazjalnych Nr 1 w Bodzentynie – 195 m², Domu Pomocy Społecznej w Łagiewnikach – 442 m², Powiatowym Zarządzie Dróg w Kielcach – 216 m², a w Zespole Szkół Nr 3 w Chmielniku – 3,9 Mg.

W razie konieczności - jeżeli zwrócą się o to ww. jednostki, zabezpieczone zostaną środki w budżecie powiatu na demontaż, transport i utylizację wyrobów zawierających azbest.

Wszystkie jednostki powiatu kieleckiego zostały poinformowane o:

- konieczności przeprowadzania kontroli stanu wyrobów zawierających azbest i sporządzania „Oceny stanu i możliwości bezpiecznego użytkowania wyrobów zawierających azbest”, zgodnie z załącznikiem do rozporządzenia Ministra Gospodarki z dnia 5 sierpnia 2010 roku zmieniającego rozporządzenie w sprawie sposobów i warunków bezpiecznego użytkowania i usuwania wyrobów zawierających azbest (Dz. U. z 2010 r., Nr 162, poz. 1089),
- przekazywaniu ww. „Oceny...” do organu nadzoru budowlanego w terminie 30 dni od daty jej sporządzenia i przechowywaniu drugiego egzemplarza,
- przedkładaniu corocznie w terminie do dnia 31 stycznia Marszałkowi Województwa Świętokrzyskiego, „Informacji o wyrobach zawierających azbest”, opracowanej wg załącznika nr 3 do rozporządzenia Ministra Gospodarki z dnia 13 grudnia 2010 roku w sprawie wymagań w zakresie wykorzystywania wyrobów zawierających azbest oraz wykorzystywania i oczyszczania instalacji lub urządzeń, w których były lub są wykorzystywane wyroby zawierające azbest (Dz. U. z 2011 r., Nr 8, poz. 31).

Do chwili całkowitego usunięcia i utylizacji pokryć dachowych zawierających azbest z terenu powyższych jednostek, Wydział Rolnictwa, Leśnictwa i Ochrony Środowiska, corocznie będzie przypominał o wymienionych wyżej obowiązkach.

3.3. Gminne programy usuwania azbestu.

Źródłem informacji dotyczących problematyki azbestu na szczeblu lokalnym są m.in. Gminne Programy Usuwania Azbestu (GPUA).

Tabela nr 6. Zestawienie przyjętych do realizacji Gminnych Programów Usuwania Azbestu wg informacji przekazanej przez gminy.

Nazwa gminy	Rok uchwalenia GPUA
Bodzentyn	2008
Chęciny	2008; aktualizacja 2015
Chmielnik	2015
Daleszyce	2009
Bieliny	2007; aktualizacja 2014
Górno	2008
Łagów	2008; zmiana 2010
Łopuszno	2013
Maslów	2007; aktualizacja 2013
Miedziana Góra	2007; aktualizacja 2015
Mniów	2009
Morawica	2006
Nowa Słupia	2008; aktualizacja 2011

Piekoszów	2007
Pierzchnica	2007; zmiana 2008
Raków	2013
Sitkówka-Nowiny	2006; aktualizacja 2011
Strawczyn	2007
Zagnańsk	2007

Jak wynika z zestawienia tabelarycznego, wszystkie gminy z terenu powiatu kieleckiego posiadają GPUA. Część z nich na przestrzeni lat 2010-2015, została zaktualizowana. Zgodnie z zapisami Programu Oczyszczania Kraju z Azbestu na lata 2009-2032, zarówno gminne jak i powiatowe programy usuwania azbestu powinny być aktualizowane. Żaden jednak akt prawny, w tym Program Oczyszczania Kraju z Azbestu, nie określa jak często należy aktualizować gminne czy powiatowe Programy. W przypadku Gmin, w których program usuwania azbestu stanowi integralną część Planu gospodarki odpadami, może on być aktualizowany co 4 lata w myśl przepisów z dnia 14 grudnia 2012 r. o odpadach (Dz. U. z 2013 r., poz. 21 ze zm.).

Starostwo współpracuje z Gminami i Marszałkiem Województwa Świętokrzyskiego w zakresie opracowywania dokumentów planistycznych i sprawozdawczych odnoszących się m.in. do problematyki związanej z azbestem, poprzez opiniowanie tego rodzaju opracowań. Niniejszy dokument stanowi aktualizację Programu usuwania azbestu dla Powiatu Kieleckiego. Kolejna aktualizacja nastąpi w 2022 roku lub wcześniej jeżeli zajdzie taka konieczność.

3.4. Finansowe wsparcie działań związanych z usuwaniem azbestu.

W latach 2007 – 2011 Powiat Kielecki wspomagał finansowo zadania Gmin związane z usuwaniem wyrobów zawierających azbest z terenu nieruchomości na terenie powiatu kieleckiego – szczegółowa tabela z wykazem gmin, wysokością udzielonych dotacji oraz ilością usuniętych wyrobów zawierających azbest stanowi załącznik nr 1 do niniejszego Programu. Gminy oprócz pozyskanych środków z budżetu powiatu (wcześniej z powiatowego funduszu ochrony środowiska), w ramach tego samego zadania, korzystały ze środków Wojewódzkiego czy Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej. Ponieważ, część gmin dopiero w grudniu zwracała znaczne kwoty przyznanych, a niewykorzystanych środków do budżetu powiatu, podjęto decyzję i od 2012 roku, Gminy nie otrzymują wsparcia finansowego na realizację ww. zadania. Nie oznacza to, że Gminy zaprzestały realizować zadania wynikające z programów usuwania azbestu. Kontynuują usuwanie wyrobów zawierających azbest przy wsparciu finansowym Narodowego

i Wojewódzkiego Funduszu ochrony Środowiska w Kielcach. W 2013 roku z pomocy WFOŚiGW w Kielcach skorzystało 18 gmin – 95 % (za wyjątkiem Gminy Piekoszków), w 2014 roku 17 gmin – 89,0 % (za wyjątkiem Gminy Bodzentyn i Chmielnik), a w roku 2015 wszystkie Gminy złożyły wnioski do ww. jednostki o pomoc finansową. Wysokość udzielonej dotacji wraz z ilością usuniętych wyrobów zawierających azbest obrazuje tabela poniżej.

Tabela nr 7. Dofinansowanie zadań realizowanych przez gminy dot. usuwania wyrobów zawierających azbest w latach 2013 – 2014, w poszczególnych gminach oraz źródło finansowania ww. zadania, w oparciu o dane uzyskane z Gmin.

Nazwa gminy	Źródło finansowania WFOŚiGW/NFOŚiGW/ budżet gminy (zł)		Ilość usuniętych wyrobów zawierających azbest (Mg, m ²)	
	2013 rok	2014 rok	2013 rok	2014 rok
Bodzentyn	WFOŚiGW 12 873,08 budżet gminy 10 174,55	-	3 442 m ² 38,56 Mg	-
Chęciny	WFOŚiGW 14 625,21 NFOŚiGW 20 893,16 budżet gminy 13 288,88	WFOŚiGW 10 605,45 NFOŚiGW 15 150,64 budżet gminy 4 545,19	89,75 Mg	85,286 Mg
Chmielnik	WFOŚiGW 9 235,75 NFOŚiGW 13 193,93 budżet gminy 3 969,84	-	5 272,72 m ² 58,0 Mg	-
Daleszyce	WFOŚiGW 21 092,40 NFOŚiGW 30 132,00 budżet gminy 9 039,60	WFOŚiGW 28 431,27 NFOŚiGW 40 616,10 budżet gminy 12 184,83	9 300 m ² 105,333 Mg	12 800 m ² 140,833 Mg
Bieliny	WFOŚiGW 11 083,11 NFOŚiGW 15 833,02 budżet gminy 4 749,91	WFOŚiGW 14 440,51 NFOŚiGW 20 629,29 budżet gminy 6 188,79	80,698 Mg	102,06 Mg
Górno	WFOŚiGW 102 234,02 budżet gminy 18 041,29	WFOŚiGW 53 684,64 budżet gminy 9 473,76	199,899 Mg	94,661 Mg
Łągów	WFOŚiGW 22 941,00 budżet gminy 4 143,13	WFOŚiGW 32 804,54 budżet gminy 5 789,04	64,75 Mg	86,60 Mg
Łopuszno	WFOŚiGW 9 021,54 NFOŚiGW 9 974,99 budżet gminy	WFOŚiGW 10 491,96 NFOŚiGW 14 988,52 budżet gminy	73,96 Mg	97,999 Mg

	5 031,46	4 496,56		
Maslów	WFOŚiGW 21 053,84 NFOŚiGW 30 076,16 budżet gminy 9 023,84	WFOŚiGW 20 729,52 NFOŚiGW 29 613,48 budżet gminy 8 884,20	9 200 m² 104,852 Mg	11 700 m² 129,703 Mg
Miedziana Góra	WFOŚiGW 28 107,77 budżet gminy 9 079,87	WFOŚiGW 21 670,12 budżet gminy 6 722,92	110,80 Mg	80,37 Mg
Mniów	WFOŚiGW 10 980,24 NFOŚiGW 15 686,05 budżet gminy 4 705,82	WFOŚiGW 14 279,18 NFOŚiGW 20 398,82 budżet gminy 7 814,34	58,46 Mg	91,55 Mg
Morawica	WFOŚiGW 82 606,05 budżet gminy 14 808,93	WFOŚiGW 57 488,09 budżet gminy 28 686,89	253,68 Mg	232,74 Mg
Nowa Słupia	WFOŚiGW 16 271,31 NFOŚiGW 23 244,73 budżet gminy 6 973,42	WFOŚiGW 20 347,33 NFOŚiGW 29 067,62 budżet gminy 9 005,49	6 172 m² 68,227 Mg	7 600 m² 83,635 Mg
Piekoszów	-	WFOŚiGW 27 339,88 budżet gminy 5 212,34	-	8 712 m² 139,39 Mg*
Pierzchnica	WFOŚiGW 8 228,87 NFOŚiGW 11 755,53 budżet gminy 3 526,66	WFOŚiGW 12 320,00 NFOŚiGW 17 600,00 budżet gminy 11 120,00	3 155 m² 38,43 Mg	4 000 m² 44,86 Mg
Raków	WFOŚiGW 13 450,54 budżet gminy 2 373,65	WFOŚiGW 22 171,55 budżet gminy 5 005,57	2 442 m² 27,5 Mg	3 460 m² 38,178 Mg
Sitkówka- Nowiny	WFOŚiGW 35 602,72 NFOŚiGW 50 861,03 budżet gminy 15 258,33	WFOŚiGW 11 661,97 NFOŚiGW 16 659,94 budżet gminy 7 391,66	352,786 Mg	105,180 Mg
Strawczyn	WFOŚiGW 15 550,20 NFOŚiGW 22 214,58 budżet gminy 6 664,37	WFOŚiGW 13 059,53 NFOŚiGW 18 656,47 budżet gminy 5 596,94	125,70 Mg	110,92 Mg
Zagnańsk	WFOŚiGW 19 934,00 NFOŚiGW 28 477,14 budżet gminy 8 543,15	WFOŚiGW 19 499,13 NFOŚiGW 27 855,90 budżet gminy 8 356,77	136,895 Mg	152,647 Mg
Razem:				

		1 988,280	1 816,612
--	--	------------------	------------------

* przyjęto w przypadku Gminy Piekoszów przelicznik $1 \text{ m}^2 = 16,0 \text{ kg}$

Jeżeli chodzi o postępy w pozbywaniu się materiałów zawierających azbest, należy zwrócić uwagę, iż największą ich ilość usunięto na terenie gminy Morawica (486,39 Mg) i Sitkówka-Nowiny (457,966 Mg). Najmniej wyrobów zawierających azbest usunęły Gminy Bodzentyn, Chmielnik i Raków. W sumie, w skali powiatu w latach 2013-2014 usunięto **3 804,892** Mg azbestu.

Z uzyskanej informacji wynika, że wszystkie Gminy będą kontynuować zadania związane z utylizacją azbestu, przy pozyskiwaniu środków z Narodowego i Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Kielcach. Jeżeli Powiat uzna, że istnieje konieczność wsparcia finansowego gmin w celu zapewnienia bardziej skutecznej realizacji ww. zadania, to zabezpieczy środki na ten cel w budżecie powiatu.

4. Zadania dla samorządu powiatowego wynikające z „Programu Oczyszczania Kraju z Azbestu na lata 2009 – 2032”.

Zgodnie z Programem Oczyszczania Kraju z Azbestu na lata 2009-2032, zadania w zakresie oczyszczania obszaru Polski z azbestu będą realizowane na trzech poziomach:

- 1) centralnym – realizacja zadań przez Radę Ministrów, Ministra Gospodarki oraz wchodzącego w strukturę Ministerstwa Gospodarki Głównego Koordynatora,
- 2) wojewódzkim – samorząd województwa,
- 3) lokalnym – samorząd powiatowy, samorząd gminny.

Realizacja zadań na szczeblu lokalnym przez samorząd powiatowy, zgodnie z Programem krajowym, odbywa się w ramach:

1. aktualizacji programu usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest,
2. współpracy z Gminami oraz Marszałkiem Województwa w zakresie opracowywania programów usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest, w szczególności w zakresie weryfikacji inwentaryzacji wyrobów zawierających azbest, lokalizacji składowisk odpadów zawierających azbest oraz urządzeń przewoźnych do przetwarzania odpadów zawierających azbest,

3. organizowania usuwania wyrobów zawierających azbest przy wykorzystaniu pozyskanych na ten cel środków krajowych lub unijnych z uwzględnieniem zasad zawartych w Programie,
4. inspirowania właściwej postawy obywateli w zakresie obowiązków związanych z usuwaniem wyrobów zawierających azbest,
5. współpracy z mediami w celu propagowania odpowiednich inicjatyw społecznych oraz rozpowszechniania informacji dotyczących zagrożeń powodowanych przez azbest,
6. współpracy z organizacjami społecznymi wspierającymi realizację *Programu*,
7. współpracy z organami kontrolnymi (inspekcja sanitarna, inspekcja pracy, inspekcja nadzoru budowlanego, inspekcja ochrony środowiska).

Powiat Kielecki wiele ze wskazanych powyżej zaleceń, realizował na przestrzeni lat 2006 – 2011. Natomiast z chwilą przyjęcia Uchwałą Nr IX/69/07 Rady Powiatu w Kielcach z dnia 25 października 2007 roku, do realizacji Programu usuwania materiałów zawierających azbest na terenie powiatu kieleckiego w perspektywie do roku 2032, stanowiącego integralną część Planu gospodarki odpadami dla powiatu kieleckiego – aktualizacja na lata 2007–2011 z uwzględnieniem perspektywy na lata 2012 – 2018, rozpoczął dofinansowanie Gmin w zakresie demontażu, transportu i utylizacji azbestu (szczegóły załącznik nr 1).

Powiat rozpowszechniał także wśród mieszkańców informacje dotyczące konieczności usuwania azbestu oraz niebezpieczeństw związanych z jego szkodliwym oddziaływaniem. Były to:

- szkolenie dla sołtysów z terenu powiatu kieleckiego,
- opracowanie i wydrukowanie w nakładzie 1000 sztuk plakatu promującego selektywną zbiórkę odpadów oraz prawidłowy sposób gospodarowania azbestem, który został przekazany do placówek przedszkolnych i szkół wszystkich szczebli, gmin, świetlic, klubów, ZOZ-ów, kół gospodyń wiejskich itp.,
- konkurs dla Gmin i dwa konkursy dla uczniów ze szkół ponadgimnazjalnych (w tym prelekcja), w ramach Programu edukacji ekologicznej dla powiatu kieleckiego pt. „Dla Ziemi, dla siebie”,
- rozpowszechnianie wśród mieszkańców ulotek i poradników poruszających problematykę azbestu opracowanych przez Ministerstwa Gospodarki.

Wszystkie inicjatywy podejmowane przez Powiat były nagłaśniane w mediach i odbywały się przy ich udziale (radio, prasa lokalna, Kalejdoskop Powiatu Kieleckiego, strona

internetowa). Ponadto na stronie internetowej Starostwa, w zakładce *powiat dla ekologii*, od kilku lat znajduje się dość obszerny materiał przygotowany przez pracowników Wydziału Rolnictwa, Leśnictwa i Ochrony Środowiska, poruszający zagadnienia dot. wyrobów zawierających azbest, który jest dostępny dla wszystkich zainteresowanych.

Działania rozpowszechniające wśród mieszkańców informacje dotyczące konieczności usuwania azbestu i jego szkodliwości będą kontynuowane.

Zadania przewidziane do realizacji na szczeblu powiatu określone w Programie Oczyszczania Kraju z Azbestu na lata 2009-2032, wskazują rolę, jaką w procesie związanym z usuwaniem azbestu pełni samorząd powiatowy. Dokument krajowy przewiduje dla powiatów rolę koordynatorów, obserwatorów postępów w oczyszczaniu terenów z azbestu, przewidując dla nich funkcję wyłącznie w procesie tworzenia i aktualizacji dokumentów zawierających dane o wyrobach zawierających azbest. Kwestie decyzyjne w zakresie usuwania azbestu, powierzone są marszałkom województw, którzy zatwierdzają programy gospodarki odpadami wytwarzanymi przez firmy świadczące usługi demontażu azbestu oraz wydają decyzje regulujące proces przetwarzania tych odpadów. Gminom natomiast, przyporządkowano obowiązek prowadzenia inwentaryzacji wyrobów azbestowych, a także jej cyklicznej aktualizacji.

Oprócz zadań wynikających z Programu Oczyszczania Kraju z Azbestu na lata 2009-2032, Powiat będzie podejmował następujące zadania:

L.p.	Nazwa zadania	Termin realizacji/ jednostka realizująca	koszty
1	Aktualizacja Programu usuwania wyrobów zawierających azbest na terenie powiatu kieleckiego	2022 rok Powiat - Wydział Rolnictwa, Leśnictwa i Ochrony Środowiska	bezkosztowo
2	Sporządzanie informacji o realizacji zadań „Programu...” i przedkładanie jej Zarządowi Powiatu	co 2 lata: 2017, 2019 i 2021 rok - Wydział Rolnictwa, Leśnictwa i Ochrony Środowiska	bezkosztowo
3	Aktualizacja danych dot. ilości występowania i usuwania wyrobów zawierających azbest - współpraca z samorządami gminnymi, inspekcją nadzoru budowlanego i Wydziałem Budownictwa	corocznie - Wydział Rolnictwa, Leśnictwa i Ochrony Środowiska	bezkosztowo
4	Działania edukacyjno-informacyjne	2016 – 2022 Wydział Rolnictwa, Leśnictwa i Ochrony Środowiska	W ramach realizacji Programu edukacji ekologicznej dla powiatu kieleckiego pn. „Dla Ziemi dla siebie” oraz miesięcznika Kalejdoskop Powiatu Kieleckiego
5	Współpraca z jednostkami powiatu kieleckiego posiadającymi wyroby zawierające azbest – monitoring	2016 – 2022 Wydział Rolnictwa, Leśnictwa i Ochrony Środowiska	bezkosztowo lub budżet powiatu

	usuwania/zabezpieczania azbestu		w przypadku złożenia przez jednostkę wniosku o zabezpieczenie środków na ten cel
--	---------------------------------	--	--

Podsumowanie

Niniejszy dokument, stanowi aktualizację Programu usuwania materiałów zawierających azbest na terenie powiatu kieleckiego w perspektywie do roku 2032, stanowiącego integralną część Planu gospodarki odpadami dla powiatu kieleckiego – aktualizacja na lata 2007–2011 z uwzględnieniem perspektywy na lata 2012 – 2018. Program usuwania materiałów zawierających azbest na terenie powiatu kieleckiego (zwany dalej Programem), przyjęty został do realizacji uchwałą Nr IX/69/07 Rady Powiatu w Kielcach z dnia 25 października 2007 roku.

Dokument zawiera zaktualizowane dane dotyczące zmian w przepisach prawnych, ilości wyrobów zawierających azbest na terenie poszczególnych Gmin oraz w jednostkach powiatowych, jak również kierunki działań mające na celu zrealizowanie wytycznych Programu Oczyszczania Kraju z Azbestu na lata 2009-2032.

Aktualizacja Programu została opracowana przy współpracy ze wszystkimi Gminami powiatu, Wydziałem Budownictwa oraz Powiatowym Inspektoratem Nadzoru Budowlanego w Kielcach.

Z uwagi na fakt, iż niniejszy dokument nie określa ram realizacji przedsięwzięć związanych z usuwaniem azbestu na terenie powiatu kieleckiego, odstąpiono od przeprowadzenia procedury oceny oddziaływania na środowisko. Należy w tym miejscu podkreślić, iż zgodnie z Programem Oczyszczania Kraju z Azbestu na lata 2009-2032, zadania Powiatu w procesie usuwania azbestu ograniczone zostały do pełnienia funkcji koordynatora oraz obserwatora postępów w oczyszczaniu danych obszarów z materiałów zawierających azbest. Główną rolą Powiatu jest tworzenie i aktualizowanie dokumentów planistycznych w tym zakresie.

W myśl obowiązujących przepisów, wyroby zawierające azbest należy usunąć do 2032 roku - zgodnie z danymi otrzymanymi od Gmin, w latach 2013 – 2014, usunięto 3 804,892 Mg azbestu. Aby ten cel został zrealizowany, Państwo musi sukcesywnie wspierać finansowo zainteresowanych, ponieważ sam wzrost świadomości ekologicznej mieszkańców w zakresie konieczności oczyszczania obiektów z materiałów azbestowych, jest niewystarczający. Zrealizowanie tego zadania w ww. terminie nie będzie łatwe. Prace związane z likwidacją

azbestu wymagają zachowania określonej procedury oraz niosą za sobą duże nakłady finansowe, które ciążą na mieszkańcach, ponieważ to oni muszą sfinansować koszty nowego pokrycia dachowego. Mimo zaoferowanej pomocy finansowej w latach 2007 – 2011 przez Powiat i cały czas przez Gminy powiatu kieleckiego, które pokrywają koszty demontażu, transportu i unieszkodliwiania wyrobów zawierających azbest, w dalszym ciągu jest to znaczny wydatek dla właścicieli obiektów pokrytych eternitem. Jeżeli Powiat uzna za konieczne wsparcie finansowe Gmin w celu zapewnienia bardziej skutecznej realizacji ww. zadania, to zabezpieczy środki na ten cel w budżecie powiatu.

Tylko sukcesywne podejmowanie działań opisanych w niniejszym dokumencie, w powiązaniu ze wsparciem finansowym, umożliwi systematyczne zmniejszanie ilości azbestu na terenie powiatu kieleckiego, a w konsekwencji dotrzymanie ustawowego terminu całkowitej jego likwidacji do 2032 roku.

Opracowała
Dorota Skalska